

Corts

i assemblees parlamentàries

*Jaume I, Pere el Gran,
Alfons el Liberal i Jaume II*

(1238 – 1326)

Edició a cura de
Vicent Baydal

2023

fontS històriques valencianes

Í ndex

*Presentació del Molt Excel·lent Senyor Enric Morera i Català,
president de les Corts Valencianes* 7

*Presentació de l'Excel·lentíssima Senyora Maria Vicenta Mestre
Escrivà, rectora magnífica de la Universitat de València* 11

Presentació d'Antoni Furió 13

Estudi introductori

La lluita per un regne amb lleis i institucions parlamentàries
pròpies 21

El regnat de Jaume I (1238-1276) 23

El regnat de Pere el Gran (1276-1285) 30

El regnat d'Alfons el Liberal (1285-1291) 32

El regnat de Jaume II (1291-1327) 34

Referències bibliogràfiques 43

CORTS I ASSEMBLEES PARLAMENTÀRIES

Selecció documental, fonts i edició 49

Criteris de transcripció 50

Sigles i abreviatures 52

EL REGNAT DE JAUME I	53
L'assemblea de València de 1238	55
Les Corts de València de 1261	57
El tractament de València de 1266	65
Les Corts de València de 1271	69
Les Corts de Lleida de 1272	77
Les Corts d'Alzira-València de 1273	83
Les Corts de València de 1276	89
EL REGNAT DE PERE EL GRAN	93
El tractament de València de 1276	95
Les Corts de València 1281	97
El tractament de València de 1283	102
EL REGNAT D'ALFONS EL LIBERAL	129
Les Corts de València-Borriana de 1286	131
Les Corts de Montsó de 1289 i el tractament de València de 1290	145
EL REGNAT DE JAUME II	153
Les Corts de València de 1292	155
El tractament de València de 1293	168
Les Corts de València de 1301-1302 i el tractament de València de 1304	175
Les Corts de València de 1314	195
Els tractaments de València de 1321	235
Els tractaments de València-Barcelona de 1323-1324 i les Corts de València de 1325	275
Els tractaments de València de 1326	297
<i>Índex onomàstic</i>	315

*P*resentació

ENRIC MORERA I CATALÀ

President de les Corts Valencianes

LES DEMOCRÀCIES PARLAMENTÀRIES ACTUALS TENEN EL SEUS FONAMENTS en el parlamentarisme medieval, en institucions com ara les Corts forals valencianes. El nostre model d'autogovern, la nostra assemblea legislativa, les Corts, la Comunitat Autònoma Valenciana, no van nàixer pels pactes dels anys huitanta del segle vint, sinó que són resultat d'un llarg procés històric des de l'antic regne de València.

Les *Acta Curiarum Regni Valentiae*, les actes de les nostres Corts forals, són la tipologia documental clau per conèixer el sistema polític i les relacions entre els actors d'un període fonamental en la història del nostre poble. A diferència de la resta dels parlaments de l'antiga Corona d'Aragó (Aragó, Catalunya, Nàpols, Sicília, Sardenya i Mallorca), les Corts Valencianes no teníem editades i publicades les actes de les seues sessions forals, a excepció d'un període molt breu. Una anomalia documental que la Mesa de les Corts decidí resoldre l'any 2018. D'una banda, s'acordà commemorar la sessió de Corts de 1418, que donaria lloc a la creació de la Generalitat, el mateix dia (un 22 de març) i al mateix lloc (el convent de Predicadors de la ciutat de València), just 600 anys després, per a celebrar el naixement de l'òrgan legislatiu principal del nostre autogovern. I d'altra, iniciariem un projecte complex, gegantí, com és l'edició de les actes de les sessions de Corts a partir de les primeres sessions de l'any 1261.

Conèixer i fer possible la divulgació de les sessions de les Corts realitzades entre els segles XIII i XVIII era una obligació i, alhora, un repte ambiciós pel que fa a l'abast temporal i la complexitat documental, la qual cosa exigeix la cooperació del màxim nombre d'experts de totes les universitats valencianes. És per això que les Corts signaren un protocol general amb les universitats de València, Alacant i la Jaume I de Castelló, mitjançant el qual es creava un comitè científic per a editar les *Acta Curiae Regni Valentiae*, presidit pel professor Antoni Furió, catedràtic d'Història Medieval i president, alhora, del Congrés pel 600 aniversari de la Generalitat.

Aquest congrés internacional, organitzat per la Generalitat, comptà amb la col·laboració de les Corts i amb l'assistència de les presidències dels parlaments de Sardenya, Sicília, Catalunya, les Illes Balears i Aragó, territoris amb els quals hem compartit institucions similars, drets i llibertats, durant bona part de la nostra història comuna.

Els regnes de l'antiga Corona d'Aragó comptem amb un formidable bagatge històric en què la pràctica política del pactisme fou un referent destacat en les relacions entre la monarquia i els regnes, un model alternatiu a les experiències més centralistes, pròpies de l'absolutisme. El rei no regnava si no jurava abans els Furs, si no acatava les regles de joc entre poders.

Pactisme i equilibri de poders. «Nós que valem tant com vós, jurem davant vós que no sou millor que nós, que junts valem més que vós, i que us acceptem com rei i sobirà sempre que respecteu nostres llibertats i lleis, però si no, no.» En els regnes de la Corona d'Aragó, el poder del titular de la corona provenia del poble al qual servia, cosa que, efectivament, constitueix un precedent en la configuració dels nous estats moderns a Europa a partir de la Il·lustració.

El poble valencià és una nacionalitat històrica, tal com reconeix i recull expressament el nostre Estatut d'Autonomia, una llei orgànica, la nostra norma fonamental. Les institucions de l'autogovern de l'antic regne de València són un llegat patrimonial comú, són el testimoni històric d'allò que érem i d'allò que som. La recerca històrica ha comprovat que la consciència de ser poble diferenciat, amb personalitat pròpia, es generava a mesura que bastíem les nostres institucions des de 1238; i ha demostrat que les Corts Valencianes, a partir del 1261, contribuïren de manera decisiva a la gènesi d'una identitat pròpia, d'un nou subjecte polític, el regne de València dins la corona catalanoaragonesa.

Són huit segles d'història. El patrimoni documental és la prova que el nostre autogovern forma part del llegat polític des de molt abans de la creació de les comunitats autònomes a partir de la Constitució de 1978. I cal observar també que les Corts Valencianes naixen associades a l'Arxiu Reial de València, fundat durant les corts de 1419 per Alfons el Magnànim i embrió tres segles i mig més tard, després de l'abolició de les institucions de l'autogovern valencià pel decret de Nova Planta, de la creació de l'Arxiu General del Regne de València.

El primer exemplar de la col·lecció *Acta Curiarum Regni Valentiae*, el text que teniu ara a les mans, és la primera baula d'un projecte monumental que ha estat possible gràcies, com hem dit adés, a la cooperació entre les Corts i les universitats públiques valencianes, al Servei de Publicacions de les Corts i al magnífic Servei de Publicacions de la Universitat de València, que just ara fa 100 anys. Amb l'edició de les nostres *Acta Curiarum* resoldrem una anomalia documental, el desconeixement de l'activitat institucional històrica, i posarem llum al període més ampli i substancial de la història del nostre poble, per dues raons: una, perquè cal saber d'on venim i qui som, quina és la nostra herència institucional, el nostre

llegat històric; l'altra, perquè és peremptori fer-ho justament ara, en un període de la nostra història caracteritzat per una pulsó neocentralitzadora i de difusió massiva de postveritats, fins i tot de banalització del coneixement cert, contrastat, científic. Amb això, reforcem la nostra missió d'entendre millor el present protegint el patrimoni heretat, material i immaterial, natural i cultural, per transmetre'l a les generacions futures de valencianes i valencians.